22/3/22

<u>עמדת המוקד לפליטים ולמהגרים לקראת הדיון בועדה המיוחדת לעובדים זרים ביום 23.3.22 בנושא "פעילות מתקן המסורבים יהלו"ם"</u>

מתקן הכליאה יהלו"ם (יחידת הטסה, ליווי ומשמורת) הממוקם בנתב"ג הוא מתקן הכליאה היחיד בישראל המנוהל על ידי רשות האוכלוסין ולא על ידי שב"ס. המתקן נועד לכליאת "מסורבי כניסה" וחסרי מעמד לקראת גירושם מישראל למשך מספר ימים, עד שמתאפשר גירושם לארצם.

יחד עם זאת, בשנים האחרונות תועדו מאות מקרים שבהם הוחזקו חסרי מעמד במתקן במשך שבועות ואף חודשים. כן מוחזקים במתקן ילדים ומשפחות מסורבי כניסה.

דוחות המוקד לפליטים ולמהגרים עומדים מזה מספר שנים על הפרות זכויות אדם המתקיימות במתקן – חסימת הגישה למערכת המקלט; צפיפות העומדת בניגוד לפסיקת בג"ץ, מניעת אפשרות קבועה לטיול בחצר; העדר גישה למוצרים בסיסיים; פגיעה בזכות לייצוג על ידי עו"ד; העדר גישה לטלפונים ועוד. גם ביקורי ח"כים ביהלו"ם במהלך החודש האחרון, בהקשר של משבר הפליטים מאוקראינה, הצביעו על הפרות חוזרות ונשנות של זכויות אדם בסיסיות במתקן.

אחד הגורמים העיקריים המאפשרים להפרות אלו להתרחש באופן שגרתי הוא **העובדה שמתקן יהלו"ם אינו כפוף למערך הביקורת החיצוני שאליו כפופים כל שאר מתקני הכליאה, המצויים בסמכות שב"ס**.

על פי פקודת בתי הסוהר, מי שמונה על ידי השר לביטחון פנים כמבקר רשמי רשאי להיכנס בכל עת לבית סוהר ולכל מקום בבית הסוהר, לשוחח עם כל אסיר, ולבדוק את תנאי הכליאה ואת דרכי הטיפול בכלואים (סעיף 72א לפקודת בתי הסוהר.

מתקן יהלו"ם אינו מוגדר מבחינה חוקית כבית סוהר, אלא כ"מקום משמורת מיוחד" לפי חוק הכניסה לישראל, ועל כן פקודת בתי הסוהר לא חלה עליו, ובמסגרתה החובה לאפשר בכל עת את כניסתם של מבקרים רשמיים לפי הפקודה.

הדבר מוביל לכך שהכניסה ליהלו"ם והביקורת החיצונית עליו תלויים ברצונה הטוב של רשות האוכלוסין וההגירה, והשבועות האחרונים לימדו כי שיקול דעת זה נסמך לעיתים על שיקולים זרים של מניעת ביקורת תקשורתית או ציבורית על פעילות רשות ההגירה, וכי נראה כי מטרות אלו הובילו למניעת כניסה של ח"כים ושל מבקרים אחרים בשבועות האחרונים למתקן.

אשר על כן, נבקש כי הועדה תפעל לקדם תיקון חקיקה לפיו ההוראות הנוגעות למבקרים רשמיים לפי פקודת בתי הסוהר יחולו גם על מקום משמורת לפי חוק הכניסה לישראל. הצעות חוק דומות הונחו בעבר על שולחן הכנסת אך למרבה הצער לא קודמו (ראו ה"ח פ/440/22 של חה"כ אילן גילאון, ה"ח פ/20/1035 של חה"כ אילן גילאון ומיקי לוי, ה"ח פ14/21 של חה"כ אילן גילאון).